

ทำแบบสัณทิต

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม วันนี้เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้เป็นวันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมครั้งแรก ธรรมจักกัปปวัตตนสูตรเห็นใหม่ ธรรมจักร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมครั้งแรก

การแสดงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนอรุณรุ่ง อรุณจะเริ่มรุ่งขึ้นเห็นใหม่ เพราะว่าเวลาแสดงธรรมไปแล้ว พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม คำว่าดวงตาเห็นธรรมเห็นใหม่ เป็นพระโสดาบัน อรุณรุ่งคืออะไร มันเกิดแสงอรุณ แสงเงินแสงทอง จะรุ่งเรื่องอำไพไปข้างหน้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ตั้งแต่วันวิสาขบูชา คำว่าตรัสรู้แล้ว เสวยวิมุตติสุขอยู่ เสวยวิมุตติสุขเห็นใหม่ สิ่งนั้นคือสว่างกระจ่างแจ้ง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย

“เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย อย่างนี้ด้วยหรือ?”

การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ฟังในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอนเป็นเจ้าชายสิทธัตถะมานี้ มันฟังหัวใจมา ถ้ามันฟังหัวใจมานะ เราทำสิ่งใดก็แล้วแต่ สิ่งที่มีเป็นความกังวล สิ่งที่มีเป็นความลึกลับสงสัย สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันปกคลุมในหัวใจนั้นอยู่

สิ่งที่ปกคลุมหัวใจนั้นอยู่ หัวใจดวงนั้นมันก็จะลึกลับเห็นใหม่ มันไม่มีความปลอดโปร่งหรอก มันเหมือนกับเมฆหมอกปกคลุมอยู่ จิตใจนั้นมันจะไม่มีความปลอดโปร่ง แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมตั้งแต่วันวิสาขบูชา เสวยวิมุตติสุขเห็น

ไหม จิตใจมันสว่างกระจ่างแจ้ง มันเหมือนกลางวัน เหมือนสิ่งที่สว่างไสวตลอดเวลา มันไม่มีสิ่งใดเป็นความวิตกกังวล

คนเกิดมาจากไหน? เกิดมาแล้วเกิดมาทำไม? เกิดแล้วตาย ตายแล้วไปไหน?

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ไปกับคนใช้

“นั่นคืออะไร?”

“นั่นเด็กเกิดใหม่ นั่นแก่ นั่นเจ็บ นั่นตาย”

“คนเป็นอย่างนี้หรือ? เราก็คือเป็นอย่างนี้หรือ?”

นี่มันฝังใจมาเห็นไหม ละล้าละล้ง.. ละล้าละล้ง.. เวลาออกไปบวชเห็นไหม แสงหาอยู่ ๖ ปี ปัญจวัคคีย์ก็ออกด้วยกัน ถ้าปัญจวัคคีย์อยู่ภูธรากอยู่ รอนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำทุกรกิริยา ทำต่อสู้กับกิเลสของตัวเอง ต่อสู้ทุกวิถีทาง ปัญจวัคคีย์ก็รออยู่ๆ เห็นไหม นี่การทำมาด้วยกัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเห็นไหม สิ่งที่เป็นความละล้าละล้งในหัวใจนั้นไม่มี ความเกิดความตายหลอกกัน คำว่าหลอกกันคนที่รู้จริงแล้ว สิ่งนั้นมันเป็นความจริงใจ

เราไปห้ามพระอาทิตย์ได้ไหม เราห้ามพระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ตกได้ไหม พระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตกมันเป็นธรรมชาติของมัน การเกิดการตายมันก็เป็นธรรมชาติของมัน แต่เพราะเรามีกิเลสใจ เวลาเกิดขึ้นมาเห็นไหม พ่อแม่ปู่ย่าตายายก็มีความสุขมีความสุข มีความพอใจมาก เวลาเราเกิดมา ของเราๆ กำมือแล้วก็ร้อง กำมือแล้วก็ร้อง เวลาคนตายเห็นไหม คูสิ เวลาคนนอนหลับนะ ในเมื่อมีจิตอยู่มันก็อย่างนั้น เวลาคนตายมันปล่อยหมดนะ เวลาคนตายนะ กำมือไว้ไม่ได้แบบหมด ต้องยกมือสองมือ แล้วมามัดตราสังไว้ แล้วเอาดอกไม้ธูปเทียนให้ไปไหว้พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์

นี่พูดถึงคนตาย เวลาคนเกิดมามันพร้อมกับกำมือ ของเราๆ นี่พูดถึงการเกิดและการตายในทางวิภูตสังสาร แต่ในความวิตกกังวลในใจ มันวิตกกังวลขนาดไหน ความวิตกกังวลนะ มาอย่างไร ไปอย่างไร เรื่องชีวิต ใครก็อยากศึกษา ใครก็อยากรู้อยากเข้าใจ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ มรรคญาณมันทำลายอวิชา วิชาคือความต่อสู้กับความไม่รู้ คือ อวิชาในหัวใจ เพราะอวิชามรรคญาณมันทำลายหมดแล้ว สิ่งนั้นมันคืออะไร

นี่ไง การเกิดและการตาย สิ่งที่เกิดตายมันก็เป็นธรรมชาติของมัน แล้วมันรู้ทั้งหมดแล้ว มันจะมีอะไรสงสัย มันไม่มีความลังเลสงสัยเห็นใหม่ นี่คือวิมุตติสุข มันมีความสุขของมัน เวลาเราสงสัยนะ มันก็ละล้าละลังๆ นะ แต่เวลามันชำระกิเลสหมดเห็นใหม่ เสวยวิมุตติสุข ความสุข สุขอย่างยิ่ง สุขอย่างยิ่งในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นธรรมแท้ๆ นะ

เวลาจะมาเทศน์ปญจวัคคีย์เห็นใหม่ “เราจะสอนใคร” เล็งญาณไปนะ คนที่มีจิตใจที่มี คุณภาพ จิตใจที่มีสถานภาพ สถานภาพว่าจะรองรับไง เล็งไปที่อาหารคาบสก่อน เพราะอาหาร คาบสเขาทำสมาบัติได้ เล็งไปที่อาหารคาบสก็ตายเสียแล้ว น่าเสียใจ เพราะตายไปแล้วเห็นใหม่

เราคิดกันทางโลก ทุกคนบอกเลยนะ “ตอนนี้เรามีความศรัทธามาก เรามีความเชื่อมั่นมาก เรามีความประพฤติปฏิบัติ ตายไปแล้วเราจะไปเกิดต่อไปไม่ได้หรือครับ?”

เวลาตายไปนะมันภพชาติใหม่ จิตดวงเก่าแต่ภพชาติใหม่ พอภพชาติใหม่มันจะเป็นอย่าง นั้นใหม่ ถ้ามันเป็นอย่างนั้นนะ เว้นไว้แต่พระโพธิสัตว์ที่ได้พระพุทธเจ้าพยากรณ์แล้วเท่านั้น ต้อง เป็นอย่างนั้นแน่นอน เวลาตายไปแล้วถึงน่าเสียตาย เสียตายเพราะเป็นพรหม ไปเกิดเป็นพรหม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตามไปสอนบนพรหม อาหารคาบสตอนที่ เป็นมนุษย์ อาหารคาบสเป็นนักบวช เป็นนักพรต พอตายไปก็ไปเกิดเป็นพรหมแล้ว

คำว่าพรหมคือสถานะของพรหม แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ก็ไปหาพรหม ไม่ใช่ไปหาอาหารคาบส มันถึงน่าเสียตายว่า เพิ่งตายไปเมื่อคืนนี้ อุทกคาบสก็ตายแล้ว ย้อนกลับมาปญจวัคคีย์ อุปฏฐากันมา นั่นคือทำความสงบของใจมา

เวลาจะไปเทศน์ว่า การ วันนี้อสาพหุชา เป็นการยืนยันว่าอริยสัจ สัจจะความจริง ประกาศ สัจธรรม เวลาประกาศสัจธรรม แสดงธรรมจักร “ทเวเม ภิกขเว ทางสองส่วนภิกษุไม่ควรเสพ”

สิ่งที่เราทำกันมาสองส่วนเท่านั้น ไม่ถลำไปทางความสุข มันก็ถลำไปทางความทุกข์ มัน ถลำไปทั้งนั้นเพราะเราไม่รู้ว่าเป็นความจริงของเรา แต่เวลาประกาศขึ้นมาเห็นใหม่ ทางสาย กลางๆ ทางสายกลางของใคร?

ทางสายกลางของเรา เราก็จะสุขสบายของเรา ทางสายกลางของเรา เราก็อยากจะนอนของเรา
เรา อยากจะทำตามใจของเรา ทางสายกลางมันต้องทางสายกลางโดยมรรค ทางสายกลางดีจะ
ความจริงเห็นใหม่

ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ นักบวช ๕ คน ทำไมพระอัญญาโกณฑัญญะรู้คนเดียว เพราะถ้ามัน
สมจริงของมันเห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร “อัญญาโกณฑ
ัญญะรู้แล้วหนอ” ความรู้แล้วหนอ มันเป็นความซึ่งใจมาก คูสิ เวลาเราเผยแผ่ไปแล้วมีคนรู้เป็น
พยาน มันพอใจมากใจ ถึงได้อุทานเลย “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” แสงเงินแสงทองขึ้นแล้ว
ในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ

แสงเงินแสงทองนะ ทอแสงแล้ว พอทอแสงขึ้นมาเห็นใหม่ เทวดา อินทร์ พรหม ได้ยิน
ข่าว ส่งต่อๆ กันไป เทวดา อินทร์ พรหม นั้นได้ยินองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์
ธรรมจักร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์กับปัญจวัคคีย์ เทวดา อินทร์ พรหม เขาก็
ได้ยินของเขาด้วย นั่นคือเสียงฟ้าร้องไง เวลาฝนมันจะตกนะฟ้ามันจะคำราม ฟ้ามันจะร้องของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เพราะเวลาฟังธรรมมันสะเทือนใจ มันดีใจ ฝนจะตก ฟ้าจะร้อง แดคมันทอ
แสงใหม่ จิตใจมันทอแสงใหม่ จิตใจได้อริยภูมิใหม่ มันยังไม่ได้เห็นใหม่ มันได้แต่ในจิตใจของ
พระอัญญาโกณฑัญญะเท่านั้น

ที่ว่ามืดดวงตาเห็นธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมเช้า จนปัญจวัคคีย์เป็น
พระโสดาบันทั้งหมด แล้วอนัตตลักขณสูตรเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ปัญจวัคคีย์รวมองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น ๖ องค์ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ยสะ เป็น ๖๑
องค์ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เผยแผ่ธรรมะมาๆ นี่เป็นสัจจะความจริงนะ

สัจจะความจริง เวลามันทุกข์มันก็ทุกข์มาก คูสิ คูความทุกข์ของเรา เวลาพวกเราทุกข์เรา
ยากกัน จะมั่งมีศรีสุข ชัดสนขึ้นแค่ไหนขนาดไหน มันก็มีความทุกข์เหมือนกัน ความทุกข์นะ สิ่งที่เป็น
ความทุกข์เห็นใหม่ แล้วเวลาความทุกข์ คูสิ คูนักบวชเรา นักบวชเรามีสมบัติอะไรเป็นของ
ตัวเองบ้าง ถ้าพูดถึงทางโลก ไม่มีสมบัติสิ่งใดใดเป็นของตัวเองเลย แล้วมันมีความทุกข์ใหม่ละ
เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาทำไมมันมีความสุขขึ้นมาในหัวใจได้ละ

ความสุขความทุกข์มันอยู่ที่ใจ ถ้ามันอยู่ที่ใจนะ ใจเป็นอย่างไร ถึงจะมีความสุขความทุกข์ ถ้ามีความสุขความทุกข์เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ นะ คำว่า ธรรมและวินัยไว้ คุณพระไตรปิฎก พุทธพจน์ที่แสดงธรรมไว้มหาศาลเลย ทีนี้เราศึกษากัน เห็นใหม่ เราศึกษาทางวิชาการ ทางวิชาการเราศึกษามาเพื่อให้เป็นความรู้เป็นปัญญาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมัยพุทธกาลก็มีอยู่แล้ว

มีอยู่แล้วหมายถึงว่า พระอานนท์เป็นผู้ที่จดจำพระสูตร พระอุบาลีเป็นผู้จดจำเรื่องวินัย ธรรมและวินัยเห็นใหม่ ถ้าผู้จดจำมีการศึกษามาเห็นใหม่ ฝ่ายจดจำศึกษา คุณพระโฆฏิยะติ โขฏิยะ เขาก็ศึกษาธรรม เขาแสดงธรรมได้ด้วยการศึกษาด้วยการจดจำมา ท่องจำได้หมด มีลูกศิษย์ ๕๐๐ คนเห็นใหม่ นี่คือการศึกษา

ในสมัยพุทธกาลก็มีฝ่ายปริยัติ ฝ่ายที่จดจำจารึก จดจำธรรมคำสอนท่องจำกันมา ฝ่ายปฏิบัติเห็นใหม่ ธรรมกถึก ฝ่ายปฏิบัติที่ว่าบวชเมื่อชราแล้ว ขอรกรรณฐานแล้วเข้าป่าไป เพื่อประพฤติปฏิบัติ

ปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ นี่พูดถึงว่าถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริง ในปัจจุบันนี้ถ้าเราจะปฏิบัติกันนะ นี่ปฏิบัติแบบคนสัณคิด คนสัณคิด คนไม่ศึกษา คนไม่ค้นคว้า ปฏิบัติไปให้เป็นรูปแบบให้เป็นตามความเป็นจริงนั้น ปฏิบัติเห็นใหม่ ทำแบบสัณคิด ถ้าคนสัณคิด มันทำอะไรทำตามให้ครบกระบวนการของมัน แต่มันมีปัญหาจริงหรือเปล่า ถ้ามันไม่มีปัญหาจริง

คุณ น้ำมาจากไหน น้ำที่เราดื่มกันอยู่นี้มาจากไหน? มาจากขวด น้ำนี้มาจากขวด ขวดนี้มาจากไหน? มาจากร้านค้า ข้างนี้มาจากไหน? ข้างนี้ก็มาจากร้านค้า มันเป็นความจริงไหม เป็นความจริง ถ้าเรามีเงินนะ น้ำก็มาจากขวด ข้างก็มาอยู่ในงาน แต่ความเป็นจริงน้ำมันมาจากไหน? น้ำมันจะถ้ามาจากขวด ข้างมาอยู่ในงาน แล้วเกิดถ้าร้านค้าเขาเลิกค้าละ แล้วเกิดว่าถ้าคนที่มาส่งอาหารให้เขา เขาไม่ได้ส่งละ

ถ้าความเป็นจริง แหล่งน้ำมันมาจากไหนเมฆก็ได้ มันมาจากตาน้ำก็ได้ มันมาจากแม่น้ำก็ได้ น้ำมันมาตามความจริงอย่างไรละ ข้าง ข้างก็มาจากข้าง ข้างเปลือกเราทำน้ำมันก็มาจากข้าง ถ้าข้างเปลือกเอามาทำน้ำมันก็เป็นต้นข้าง ต้นข้างถ้าเขาเก็บเกี่ยวขึ้นมา พอมาสีมันก็เป็นข้าง ตามความเป็นจริงมันเป็นอย่างนั้น แต่แบบสัณคิดนะ มันบอกว่าข้างมันอยู่ในงาน ข้างมันอยู่ที่ร้านค้า

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติแบบอะไร เราปฏิบัติเห็นใหม่ “ศีล สมาธิ ปัญญา” ศึกษามา ศีล สมาธิ ปัญญา นี่ทำแบบคนสัจคิด! คนสัจคิดมันไม่ใช่ปัญญา คนสัจคิดมันทำพอเป็นพิธี ทำแบบสัจคิด ปฏิบัติแบบสัจคิด แล้วผลมันจะเป็นความจริงได้อย่างไร ถ้าผลขึ้นมาเป็นตามความเป็นจริงนะ มันต้องมีปัญญาของมันนะ เราไม่ทำแบบสัจคิด คุณดูคนที่เขาจะทำธุรกิจของเขา เขาต้องทำวิจัยนะ

การลงทุนนะ เขาจะลงทุนอะไรก็แล้วแต่ ถ้าเขามีทุนของเขา เขาไม่ลงทุนหрок เพราะตลาดมันให้ผลตอบแทนไม่พอ ลงทุนไปแล้วนะ ถ้าลงทุน ๕ ปี คู้มทุน ๑๐ ปี คู้มทุน เขาไม่สัจคิดนะ ถ้าคนสัจคิดนะ ลงทุนไปมันก็หรมด! ถมทะเลไม่เต็มหрок ทำแบบสัจคิด ไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้สัจนึกคิด! ทำพอเป็นพิธีทำกันไป นี่การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน สติมันคืออะไร? สมาธิมันคืออะไร? ทำอะไร? กี่ว่างๆๆ สัจคิด! ทำสัจคิดมันไม่มีเหตุมีผลของมันไง

แต่เราเกิดมา เราเกิดมาในถึงพุทธกาล เราเกิดมาเรามีครูมีอาจารย์นะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านสร้างของท่านมา เมื่อในธรรมยุตินิกายของเรา เริ่มต้นจากพระจอมเกล้าฯ พระจอมเกล้าฯ ท่านบวชของท่านมา ท่านพยายามศึกษาค้นคว้าของท่าน ท่านก็ออกธุดงค์เหมือนกันเพื่อจะให้สิ้นสุดแห่งทุกข์ให้ได้ แต่ถึงที่สุดแล้วท่านวางหลักเกณฑ์ไว้ วางแนวทางการศึกษา แล้วท่านก็ออกค้นคว้าของท่าน

แต่บุญญาธิการบุญบารมีของคนมันไม่เหมือนกัน เวลาหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นเห็นใหม่ ท่านมาจากไหน ท่านมาจากชาวชนบทนะ แล้วมาประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เพราะธรรมวินัย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครก็แล้วแต่จะมาจากศาสนาไหนก็แล้วแต่ พอบวชเข้ามาแล้ว เหมือนนกกพิราบสีขาว นี่ก็เหมือนกัน เวลาบวชเป็นพระแล้ว เป็นพระเหมือนกัน จะเสรษฐีกุฎุมพินาคไหนบวชแล้วก็คือพระเหมือนกันทั้งนั้น! แล้วพระศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

ถ้าทำแบบสัจคิดเห็นใหม่ มันก็ทำของมัน เราก็ออยู่ไปวันวันหนึ่งเห็นใหม่ แต่ไม่สัจคิด! บวชเป็นพระแล้วก็ยังรื้อค้น น้ำมันมาจากไหน? ข้ามมันมาจากไหน? สิ่งที่เป็นผลประโยชน์มันมาจากไหน? แล้วค้นกำเนิดมันมาอย่างไร? นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ศึกษามาแล้วเราอยากประพฤติปฏิบัติเพราะในธรรมวินัยนี้ เอหิภิกขุ “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด เพื่อจะถึงที่สิ้นสุดแห่งทุกข์”

นี่ก็เหมือนกัน เราบวชมาแล้ว เราเป็นชาวพุทธนะ เราเป็นเจ้าของศาสนานะ เราปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติเพื่ออะไร ก็ปฏิบัติเพื่อความสิ้นจากทุกข์ แล้วสิ้นจากทุกข์เวลามันทำแบบสัณคิด เพราะอะไร เพราะความเข้าใจผิดใจ เข้าใจผิดว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมวินัย ต้องทำตามนั้นๆ

ทำตามนั้น แต่ไม่ได้ทำแบบเถรต้องบวช! ไม่ได้ทำแบบคนสัณคิด!

คนสัณคิดก็เหมือนลูกๆ หลานๆ เข้าก็แบมือ เย็นก็แบมือ เงินทองได้มาด้วยความสะดวกสบาย ทำงานก็ไม่ใช่ ทำอะไรก็ไม่ได้ นี่ทำแบบสัณคิด แต่คำว่าสัณคิด ลูกหลานเรายังเป็นเด็ก พอโตขึ้นมามันก็จะเติบโตขึ้นมา มันก็จะมีปัญญาของมัน มันก็จะมีประสบการณ์ของมัน แล้วมันมีเขาวัวปัญญาของมันถ้ามันโตขึ้นมา นั่นลูกหลานของเราที่เป็นมนุษย์นะ

แต่เราเป็นเรา ธรรมะมันอ่อนแอ สติปัญญาในหัวใจของเรานั้นยังอ่อนด้อย เราต้องฝึกฝนของเราสิ ไม่ใช่ทำแบบสัณคิดไง แบบสัณคิดก็ศึกษามาแล้วไง ศึกษามันก็เป็นอย่างนั้นไป การศึกษามันก็เป็นวิชาการ สุดท้ายแล้วเห็นไหม เราก็จะต้องประพฤติปฏิบัติ จะต้องสร้างขึ้นมา จะต้องทำขึ้นมาตามความเป็นจริงของเรา สติมันก็ต้องเป็นสติจริงๆ ถ้าเป็นสติจริงๆ มันจะยับยั้งความฟุ้งซ่านของใจได้ ถ้ามันยับยั้งความฟุ้งซ่านของใจได้ ความคิดมันจะมีขนาดไหนถ้าสติขาด มันปล่อยหมดละ

ถ้าสติมันทันขึ้นมาเห็นไหม ถ้าสติมันทัน ถ้าเรารู้จักรักษา สติมันทัน พอมีสติแล้ว สติขาดๆ เกินๆ เดี่ยวมี เดี่ยวไม่มี จับพลัดจับผลูอยู่อย่างนั้น จากสัณคิดมันก็เป็นไส้เดือน พอไส้เดือนมันขึ้นมาจากดิน มันคืนของมัน มันไปไหนไม่เป็น เพราะอะไร เพราะมันหมดอายุของมัน พอถึงเวลาที่ไส้เดือนขึ้นมาจากดินนะ มันก็จะตายอย่างเดียว แล้วมันจะคืนอยู่อย่างนั้นจนกว่ามันจะตายไป เป็นเหยื่อของสัตว์ต่างๆ เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำแบบสัณคิดมันก็ไม่ได้อะไรเป็นผลงานเลย เวลาจิตใจพอมีสติมีสติตั้งขึ้นมาบ้างมันก็เป็นไส้เดือนกึ่งก็้อ ทำอะไรไม่ได้เลย แต่ถ้ามีครูมีอาจารย์นะ เราปฏิบัติของเรา เราตั้งสติ คูลิ ถ้าครูบาอาจารย์ แม้แต่หลวงปู่มั่น ท่านเป็นพระอรหันต์ เพราะหลวงตาท่านชมบ่่อยว่า หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์

คำว่าเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์จะอยู่สุขสบาย อยู่อย่างไรก็ได้แล้ว คุณิเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน จิตใจสว่างโพลงเห็นใหม่ จิตใจสว่างกระจ่างแจ้ง ไม่มีความลังเลสงสัย ไม่มีสิ่งใดตกค้างในหัวใจ วิมุตติสุข สุขโดยตัวมันเอง จะอยู่บนยอดไม้ อยู่โคนต้นไม้ จะไปอยู่บนภูเขาเลากาถูกไหนดมันก็มีความสุข ถ้ามีความสุขอย่างนั้น ท่านก็เสวยสุขของท่าน มันก็มีสุขอยู่แล้ว ทำไมหลวงปู่มั่นท่านก็เป็นแบบนั้น ทำไมท่านจะต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไชลูกศิษย์ของท่านล่ะ ทำไมท่านต้องใช้ชีวิตแบบอย่างของท่าน ให้พวกเรามีคติมีตัวอย่างล่ะ นี่คือคนมีบุญไฉน คนที่ไม่มีบุญ คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาบารมี ทำให้ใจของตัวสะอาดบริสุทธิ์แล้วก็เท่านั้น

แต่คนที่มีอำนาจวาสนาบารมีเห็นใหม่ ทำใจของตัวให้สะอาดบริสุทธิ์แล้ว ยังกล่าวสั่งสอนผู้อื่นได้อีก หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่น ท่านทำของท่านให้สะอาดบริสุทธิ์แล้ว ท่านยังทำข้อวัตรวางวัตรปฏิบัติไว้ให้สำหรับพวกเราได้ก้าวเดินต่อมาอีก ท่านสอนถึงวิธีการปฏิบัติใจ คุณิขำมาจากงาน แต่เรานะ กว่าจะหุงข้าว ข้าวมันมาจากงานก็จริง ถึงเวลาจะกินเราก็ตักใส่จานกิน แต่ข้าวมันมาจากไหนล่ะ มันมาจากข้าวสาร ข้าวสารมาจากข้าวเปลือก

ข้าวลงดินแล้ว พรวนดินทำนาขึ้นมา มันถึงจะเป็นข้าวขึ้นมา จิตใจของเราถ้ามันมี สติเห็นใหม่ มันไม่ใช่ใสเดือน มันรื้อก้อนของมัน มันตามดูใจของตัว ถ้าตามดูใจของตัวนะใจมันอยู่ที่ไหน ถ้ามันมีสติมีปัญญาของมัน มันใช้ปัญญานะ มันใช้ปัญญารื้อก้อนในใจของตัว ไม่ใช่ทำให้มันครบองค์ประกอบเหมือนคนสัจคิด! เราต้องทำของเราตามความเป็นจริงเห็นใหม่ ถ้าตามความเป็นจริงขึ้นมามันมีเหตุมีผล

พอมีเหตุมีผล เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านละล้าละลังกับความเกิดและความตาย เห็นใหม่ ความลังเลสงสัย สิ่งที่เกิดสมันครอบงำในใจ ถ้าทุกข์.. ขนาดเกิดเป็นกษัตริย์นะ ทุกอย่างมันสมบูรณ์หมดแล้ว แต่เวลาใจมันทุกข์ ใจมันละล้าละลัง มันก็บีบคั้นใจนะ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันยังไม่มีทางออก เวลาไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ทำทุกรกิริยา ทำความทุกข์เพื่อจะเพิกถอน แต่มันเพิกถอนที่ไหนล่ะ เพราะว่ามันส่งออกหมด แต่เวลาท่านพิสุจน์ของท่านมาแล้ว ท่านวางหมดเลย แล้วท่านมากำหนดอานาปานสติแล้วจิตมันเข้ามาข้างใน

ถ้าเข้ามา จิตเป็นจิต แต่ถ้าโดยธรรมชาติของมัน จิตมันมีอารมณ์ความรู้สึก มันมีความนึกคิด มันส่งออกไปเพื่อกลัวผิดใจ กลัวตัวเองผิด ตัวเองไม่เข้าใจสิ่งใด อยากรู้อยากเห็น รู้เห็นมันก็

คือมันออก แต่ถ้าเวลามันกลับเข้ามาในตัวของมันเห็นใหม่ เวลาทำนรื้อค้น ทำนรื้อค้นของท่าน
อย่างนั้น ท่านถึงวางธรรมและวินัยไว้

การวางธรรมและวินัยไว้ คนที่เข้าใจก็ต้องเอาสิ่งนั้นเพื่อให้มันย้อนกลับ ธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกว่า ทวนกระแสเข้ามา ทวนกระแส มันทวนกระแสเข้าไปสู่
ใจ แต่โดยธรรมชาติของมนุษย์มันส่งออกๆ การส่งออกนั้นเห็นใหม่ แล้วเราเอาความรู้ เอาความ
ส่งออกนี้ไปศึกษาธรรมและวินัย ศึกษาธรรมวินัยด้วยกิเลสศึกษาเห็นใหม่ พุทธพจน์ ต้องทำตาม
พุทธพจน์ทั้งหมด ไซ้.. ทำตามพุทธพจน์ แต่วิธีการไถนา วิธีการชักน้ำเข้ามา มันก็ต้องชักน้ำเข้า
นา คูแลนาของเราด้วยข้อเท็จจริง โดยภูมิประเทศตามความเป็นจริงอย่างนั้น

อันนี้ก็เหมือนกัน “พุทธพจน์ๆ” วิธีการละ? ทำอย่างไรให้มันเป็นความจริงขึ้นมา การทำ
จริงขึ้นมาในการพิสูจน์ตรวจสอบนั้น อย่างนี้มันถึงจะไม่สิ้นคิดไง! เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นคนชี้ทาง” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สามารถ
มอบธรรมให้เรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สามารถทำให้เราเป็นสิ่งใดๆ ได้เลย

แต่ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา แต่การกระทำมันต้องทำขึ้นมาจากเรา ที่นี้การขึ้นมา
จากเราเห็นใหม่ การทำไร่ไถนาที่เราต้องทำเป็น ถ้าคนทำไร่ไถนามันทำไม่เป็น แต่บอก “ข้าวมา
จากงาน ข้าวมาจากร้านค้า” พูดอยู่อย่างนั้นนะ ยืนกระต่ายขาเดียวอยู่อย่างนั้น มันก็สิ้นคิดนะสิ
มันเป็นไปได้ในเมื่อโลกเจริญ แล้วเราต้องมีปัจจัยมีเงิน ไปแลกเปลี่ยนมาด้วย มันถึงจะมีได้จริง
ถึงเรามีเงินนะ เรามีเงินจะแลกเปลี่ยนมาด้วย ถึงคราวภัยพิบัติ ถึงคราวที่สินค้าเขาไม่มี มันก็คือไม่
มี! มันเป็นจริงไม่ได้หรอก!

นี่มันเป็นเรื่องโลกๆ เป็นบุคคลาธิษฐาน เป็นการเปรียบเทียบ แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาตาม
ความเป็นจริง ถ้าใจของเราไม่มีสติปัญญาตามความเป็นจริงของเราขึ้นมา แล้วบอกว่าพุทธพจน์
ทำเหมือนหมดเลย ทำเหมือนเห็นใหม่

สิ่งที่มีอยู่ คือ ชีวิต สิ่งที่มีอยู่ คือ ความรู้สึก แล้วความรู้สึกมาตริกในธรรม แล้วพอตริกใน
ธรรมมันเป็นที่เรารู้รู้ใจ พอรับรู้รู้ใจ เวลาคนทำสมาธิ เวลาคนทำความสงบของใจ เวลามันตก
ภวังค์นะ มันหายไปเลย หายไป ๕ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมงมันก็หายไป ได้ แล้วเวลาคนลงสมาธินะ
เวลาจิตพุทโธแล้วเป็นสมาธิขึ้นมา สมาธิฉณิกะ อุปจาระ อัปปนา เวลาเข้าแล้วนะ ถึงเวลาแล้วมัน
คลายตัวออก คลายตัวออกแล้วมีสติมันก็เข้าอีก

แล้วระหว่างภวังค์กับสมาธิมันแตกต่างกันอย่างไร? นี่สัจคิดกับไม่สัจคิดมันอยู่ตรงนี้!

ถ้าสัจคิดนะ ลงภวังค์ไปมันก็บอกว่าเป็นสมาธิ เวลาทำอะไรไปมันไม่มีผลตอบแทน ไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงขึ้นมาเลย แต่เพราะด้วยความสัจคิด ความสัจคิดของตัวเองใช่ไหม มันก็ไม่มีสติปัญญา มันก็ตรวจสอบตัวเองไม่ได้ แล้วก็อ้างอิงนะสิ อ้างอิงให้เหมือนพุทธพจน์ๆ

พุทธพจน์นะ เป็นธรรมและวินัย พุทธด้วยความเคารพนะ ถ้าคนไม่เข้าใจจะบอกว่า ต่อต้านองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือ มันไม่ใช่ต่อต้าน.. สิ่งนั้นมีประโยชน์ แต่เพราะมีกิเลส ตัณหาความทะยานอยากของเราต่างหาก เพราะกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เอาสิ่งนั้นมาเป็นโทษกับเรา แต่ถ้าเราศึกษามาแล้วนะ ระหว่างวินัย แล้วประพฤติปฏิบัติ เหมือนคนทำ ถ้าทำแล้วทำได้จริงตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะเป็นสมบัติของเรา ถ้าเป็นสมบัติของเรา เราทำได้ เราทำได้อย่าง หน้าที่การงานเราทำได้ทุกอย่างหมดเลย แล้วเราจะไปวิตกกังวลกับสิ่งใด

แต่ถ้าหน้าที่การงานเราทำอะไรไม่ได้เลย แต่เราก็ไปอ้างอิง เอาคุณสมบัติ เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของเรา คำว่าสัจคิด สัจคิดหมายถึงจิตใจดวงนั้นนะ เพราะจิตใจดวงนั้นจะเป็นโทษกับใจดวงนั้นเอง ใจดวงนั้นจะติดอยู่ตรงนั้น ใจดวงนั้นจะไม่มีคุณธรรมในหัวใจขึ้นมาเลย

สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงในใจของเรา คือ สมาธิ ปัญญา มันจะเกิดจากใจดวงนั้นไม่ได้! เพราะมันทำไม่สมกับเหตุ! “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ถ้าธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ธรรมมันก็ต้องสมควรแก่ธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรเห็นใหม่ คุณิพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม ตะวันทอแสงแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความภูมิใจมาก “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอๆ” ตะวันมันทอแสง แต่ของเรามันมีอะไร มันมีแต่ความมืดบอด มีมืดบอดแล้วบอกว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ มันจะเป็นธรรม มันจะเป็นความจริงขึ้นมาได้แค่ไหน

จะนั้นเวลาศึกษาธรรม ปรีชาดี แล้วเราปฏิบัติ ขณะที่ปฏิบัติเห็นใหม่ หลวงตาท่านไปหาหลวงปู่มั่น เวลาไปกราบหลวงปู่มั่นนะ หลวงปู่มั่นบอกว่า “มหา.. มหาเรียนมาจนเป็นมหา นี้เรียนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาจนได้เป็นถึงมหา ความรู้มีมากนะ แต่เวลามาปฏิบัตินะ ถ้าเราปฏิบัติในทางวิชาการ ก็กับการปฏิบัติพร้อมกัน มันจะตะมันจะถีบ” คำว่ามันตะมันถีบ คือมันขัดแย้งกัน มันจะเป็นสัญญา เป็นการคาดหมาย เป็นการให้คะแนนตัวเอง เพราะเรามีพื้นฐานใช่ไหม

คูติเขาบอกว่า “จินตนาการๆ” ถ้าคนที่จินตนาการไม่มีพื้นฐานเลย มันจะจินตนาการเรื่องอะไร คนมีการศึกษาถ้ามีการศึกษามาแล้ว จิตใต้สำนึกมันรู้หมด พอมันรู้ถึงไฉน เวลาปฏิบัติไป จิตใต้สำนึกมันกระตุ้น แล้วมันจะเป็นสถานะแบบนั้นๆ มันจะเตะมันจะถีบ ความจริงกับความปลอมมันไปด้วยกันไง

ความจริงกับความปลอม ความจริง! ความจริงคือสัจธรรม ความปลอม! ความปลอมคือกิเลสของเรา แล้วกิเลสนี้มันมีการศึกษามันมา พอมีการศึกษามันก็จะถือตัวถือตนว่ามันรู้ขึ้นมา มันจะให้คะแนนหรือตัดคะแนนการกระทำนั้น ฉะนั้น สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันจะขัดแย้งกันระหว่างความจริงกับความปลอม

ทีนี้พอเราศึกษามา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคุณสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามความเป็นจริง แต่ขณะที่เราศึกษามาเพราะเรามีกิเลสค้นหาในหัวใจของเราขึ้นมา เราไปศึกษามันขึ้นมา กิเลสค้นหาในหัวใจของเราขึ้นมา นี่แหละมันสร้างภาพ! พอความสร้างภาพเวลาปฏิบัติไป การสร้างภาพทำให้เราลำบากเป็นสองเท่าสามเท่า แต่ในเมื่อครูบาอาจารย์ของเรา ท่านมีประสบการณ์ของท่านเห็นใหม่ ท่านถึงบอกว่า

“ให้เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใส่ลิ้นชักไว้ก่อน แล้วลั่นกุญแจมันไว้ อย่าให้มันออกมา แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเราไป”

เหมือนกับเวลาเราเรียนเห็นใหม่ วิธีการทำนาก็เรียนมา เราศึกษามาเพราะเราอยากเป็นชวานา เราก็เรียนวิธีการทำนามา แต่ขณะที่เราลงไปทำ การศึกษามันอยู่ในสมองใช่ไหม ตำราวางไว้ แล้วเราทำพื้นนาของเรา ปรับพื้นนาของเรา ยกคันนาของเรา ชักน้ำเข้านาของเรา แล้วเวลาเราหว่านข้าว ปักดำข้าว เราจะดูแลรักษาอย่างไร แม้แต่การให้ปุ๋ย คนไม่เป็นตายหมดนะ ข้าวไปไม่รอดหรอก คำนวนไม่ได้ด้วยว่าข้าวอายุมันกี่วัน แล้วน้ำควรมีเท่าไร ประสบการณ์อันนี้มันสำคัญ ถ้ามันทำขึ้นมาคูติ ชวานาแท้ๆ เขาเปิดตำราที่ไหน เขาชำนาญการของเขา เขาปฏิบัติของเขา มาตลอด

ชวานาก็คือชวานา เขาทำนาปีละ ๓ หน ถ้าผิดพลาดขึ้นมาเขาก็ขาดทุน เขาทำของเขาจนเขามีชำนาญของเขา มันจะแก้ไขไม่ได้ก็เรื่องฤดูกาล เรื่องฟ้าเรื่องฝนเท่านั้นที่เขาแก้ของเขาไม่ได้ แต่เรื่องทางวิชาการเขาแก้ของเขาได้ นี่มันเป็นเวรเรื่องกรรม

ในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเรายังละล้าละลังอยู่ ถึงบอกว่า “มันจะเตะมันจะถีบกัน” เห็นไหม นี่พูดถึงเรามีครูบาอาจารย์ที่ดีนะ บอกว่าสิ่งนี้วางไว้ เวลาเราเรียนเราก็เรียน เวลาเราปฏิบัติแล้ว ออกจากการปฏิบัติมา สิ่งใดที่มันตกตะกอนในใจ มันมีความข้องใจ เราก็เปิดดูได้ เปิดดูเวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเห็นไหม ธรรมมันเกิดขึ้นมามันจะมีปัญญาของมัน ธรรมะเป็นอย่างนั้นๆ โอ้ โห มันขึ้นมาเต็มเลย

พอปัญญามันหมุนไปรอบหนึ่งมันก็ฝังในใจเรา มันเป็นจริงหรือเปล่า มันเป็นอย่างนั้นไหม เรารื้อค้นได้ จริง ไม่จริง แล้วพอมันมาขึ้นยันกัน เราถูกหรือเราผิดละ แล้วถ้าเราถูกหรือเราผิดมันก็เป็นการศึกษาสอบเท่านั้น

ฉะนั้น สิ่งที่เราศึกษาแล้ววาง ปริยัติ ปฏิบัติ ขณะที่ปฏิบัติทำให้มันเป็นตามความเป็นจริงเห็นไหม นี่เราใช้ปัญญา แล้วถ้าปัญญามันเกิดนะ เราจะเห็นคุณค่าของมัน คนที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตมันเริ่มสงบ แค่ว่าความสงบของใจ แล้วฝึกใช้ปัญญา เวลาธรรมมันเกิดขึ้น มันจะซาบซึ้งมาก เวลาเราศึกษาธรรมใหม่ๆ สังเกตได้ใหม่ว่าเราศึกษาธรรมครั้งแรกๆ เราศึกษาไปเราก็ทิ้งมากเลย

แต่ถ้าเราปฏิบัตินะ พอจิตเราเริ่มสงบบ้าง แล้วเราทำอย่างนั้นนะ มันขนลุกขนพอง มันฝังหัวใจ มันกินเข้าไปในเนื้อของใจ ยิ่งจิตสงบขนาดไหนเวลาปัญญามันเกิด มันสะเทือนใจๆ ความสะเทือนใจอันนั้นมันเกิดจากอะไร? นี่ไง ฝึกฝึกใช้ปัญญาไง ไม่ใช่ทำแบบคนสันตคิด คนสันตคิดก็ทำพอเป็นพิธี ทำพอให้มันเสร็จๆ ไป แล้วก็เอามรรคเอาผลไป แล้วมันได้มรรคได้ผลตามความเป็นจริงนั้นไหมละ

ฉะนั้นถ้าทำอย่างนั้น มันก็จะซ้ารอยอยู่อย่างนั้น ซ้าแล้วซ้าเล่าอยู่อย่างนั้น คูสิการเกิดเป็นมนุษย์เรา เราเกิดแล้วเกิดเล่าๆ แล้วเราก็จะมาปฏิบัติซ้าแล้วซ้าเล่าอยู่อย่างนั้นหรือ การปฏิบัติมันผิดและถูกมันมีของมันมา ฉะนั้นเวลามันผิดหรือมันถูก สิ่งนั้นเราเอามาวิเคราะห์ของเราเอง เราเอามาวินิจฉัยของเราเองว่าเราควรทำอะไร ถ้าเราควรทำอะไร เราแยกแยะของเรา เวลาเรากำหนดสติเห็นไหม มีสติ ทำไมบางวันกำหนดสติแล้วดี บางวันกำหนดสติ สติมันทำไมล้มลุกคลุกคลาน บางวันกำหนดพุทโธๆ แล้วมันราบรื่น บางวันกำหนดแล้วทำไมมันไม่ราบรื่น บางวันใช้ปัญญาแล้วมันดี นี่ไง

มันก็เหมือนเรา อารมณ์เราปั่นป่วนตลอด เดี่ยวดีเดี่ยวร้ายๆ คำว่าเดี่ยวดีเดี่ยวร้าย เพราะเราเคยปล่อยจนมันเคยตัว ทีนี้เราเริ่มปฏิบัติเราก็ตั้งกติกาของเราขึ้นมา แล้วเราก็ดูความสมดุลของใจ

คู่มือกำลังของตัวว่ากำลังของตัวมีมากน้อยแค่ไหน แล้วเราตั้งสติ ประพฤติปฏิบัติของเราไป งานทางโลกเราเกิดมามันก็โดยธรรมชาติ เราเกิดมาเป็นญาติกัน โดยธรรมชาติ มีปากและท้อง คนเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหาร ด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย เราจะปฏิเสธสิ่งนี้ไม่ได้

แต่ถ้าเราใช้สอยจนเกินกว่าเหตุ ใช้สอยจนมีความสุขมีความสุขพอใจ ใช้ปัจจัยไว้เพื่อดำรงชีวิต แต่เรามีความสุขมีความสุขพอใจกับปัจจัยการดำรงชีวิต แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไป สิ่งที่จะมีคุณค่า สิ่งที่จะเป็นอริยทรัพย์จากภายใน อันนั้นมีคุณค่ามากกว่า ถ้ามีคุณค่ามากกว่านะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาจิตเคยสงบบ้าง จิตเคยมีหลักมีเกณฑ์บ้าง มันเห็นคุณค่าแล้วนะ การอดนอน ผ่อนอาหาร การเร่งความเพียรอะไรต่างๆ มันทำด้วยความพอใจ

เราเห็นเขาทำเราอยากทำบ้าง พออยากทำบ้างเห็นใหม่ เราอดอาหาร เราพยายามเคร่งครัดกับตัวเอง เรามีความทุกข์ ความทุกข์ก็เป็นวิธีการฝึกหัด การฝึกหัดเห็นใหม่ ทุกข์มันมีโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติของจิตมันมีความทุกข์ของมันเห็นใหม่ ทุกข์มันเป็นสัจจะ ทุกข์มันเป็นความจริง

แต่อันนี้เราอยากจะพ้นจากทุกข์ เราถึงจะต้องมีความเข้มแข็ง ขณะที่เราตั้งสติเราตั้งปัญญา มันก็เป็นความทุกข์อันหนึ่ง เป็นความทุกข์เพราะอะไร เพราะมีการกระทำ ใครทำงานคนนั้นก็ต้องเหนื่อยอ่อนเป็นธรรมดา จิตมันออกทำงานของมัน ธรรมชาติของมันมันส่งออกอยู่แล้ว พลังงาน แต่มันส่งออกไปโดยสัญชาตญาณ แต่พอเราตั้งสติขึ้นมาเห็นใหม่ เราคอยตั้งสติแล้วพยายามกรองเห็นใหม่ กรองเพื่อให้สงบตัวเข้ามาสู่ภายใน มันอยากเป็น ๒ ชั้นนะ เพราะธรรมชาติของมัน

คู่มือ น้ำมันไหลจากที่สูงลงที่ต่ำเห็นใหม่ แล้วมันมีน้ำที่โหนคั้นจากที่ต่ำขึ้นที่สูงล่ะ ถ้าสติของเราทัน มันทวนกระแสกลับ ถ้ามันทวนกระแสกลับนะ พุทโธๆๆ จนเข้าไปถึงใจ พอเข้าไปถึงใจเห็นใหม่ ใจมันปล่อยขั้น ๕ มา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เห็นใหม่ขั้น ๕

ขั้น ๕ เกิดจากอะไร เกิดจากจิต พอเกิดจากขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเกิดในอะไร มันเกิดในรูป รส กลิ่น เสียง นี่ใจเวลามันส่งออกไปมันก็ไปตามวงจรของมัน แต่เรามีสติปัญญาย้อนกลับๆ เห็นใหม่ เรามีสติมีปัญญารู้ เขาก็บอกว่า “นี่มันเป็นสมณะ นี่มันไม่ใช่วิปัสสนา”

คนที่เป็นครูบาอาจารย์นะ เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยหลักโดยมรรค ๘ นะ คือ สมาธิ ปัญญา มันมีศีลคอยเป็นรั้ว ถ้าเป็นบ้านรั้วรอบขอบชิด บ้านนั้นก็ปลอดภัย ศีลมันเป็นรั้วรอบขอบชิดของใจ มันเป็นความปกติของใจ ถ้าเรามีศีล ศีลของเราสะอาดบริสุทธิ์ ศีลของเราไม่เป็นที่วิตกกังวลเห็นไหม เรานั่งสมาธิก็ง่ายขึ้น ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา คือ สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดปัญญาเห็นใหม่ พอเกิดปัญญา ปัญญาเกิดจากสมาธิ ปัญญาเกิดจากจิตสงบ มันซาบซึ้งกว่า มันสะท้อนหัวใจมากกว่า

ถ้ามันสะท้อนหัวใจมากกว่า ผู้ที่ภาวนา พอเห็นผลขึ้นมา มันจะเข้าใจเลย เข้าใจว่า สุขุม ปัญญาเป็นอย่างไร จินตมยปัญญาเป็นอย่างไร ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างไร แล้วปัญญาอันไหน มันจะเป็นปัญญาที่ถอดถอนกิเลส จนถึงที่สุดเป็นปัญญาที่ฆ่ากิเลส การฆ่ากิเลส ฆ่ากิเลสในหัวใจของเรา มันมีขั้นตอนของมัน มันมีการกระทำของมัน เป็นตามความเป็นจริงของมันเห็นใหม่ สิ่งนี้เป็นจริงขึ้นมามันมีเนื้อหาสาระอะไร ถ้ามันมีเนื้อหาสาระ มีการกระทำ เราทำมาเป็นขั้นเป็นตอน ขึ้นมา การทำอย่างนี้เห็นใหม่

เวลาเราเริ่มภาวนา เราก็มีสติระลึกรักษา เหมือนนักกีฬา นักกีฬาที่เขาฝึกซ้อมมากๆ นะ เวลาเขาจะลงแข่งขัน เขาต้องอบอุ่นร่างกายเขาก่อน ถ้าเขาไม่อบอุ่นร่างกาย ลงไปแข่งขัน เขาถึงกับพิการได้เลย

เราจะภาวนาเห็นใหม่ ถึงเวลาเราจะภาวนาเลยหรือ จิตเราเรามีสติควบคุมใจเราเลยหรือ ถ้าเรามีสติควบคุมใจของเราเห็นใหม่ เรารักษาใจของเรา ถ้ารักษาใจของเรา เราอบอุ่นของเรา เราดูแลของเรา เวลามันออกใช้ปัญญา มันจะใช้ปัญญาของมัน

เวลามันออกใช้ปัญญา ถ้าออกใช้ปัญญา มีคนนะ เครื่องทำครัว ถ้ามันคมมันเป็นประโยชน์เห็นใหม่ เลขาเห็นเนื้อเห็นปลา มันสวยงามนะ จิตใจของเราถ้ามันมีสมาธิ ถ้าจิตใจมันแหลมคม เวลามันออกวิปัสสนาด้วยปัญญานะ ปัญญามันชำระออก แล้วปัญญามันชำระออกในอะไรล่ะ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม

ในกาย กายมันเป็นอย่างไร ในกายมันก็แตกต่างหลากหลายไปอีกล่ะ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ เวลามันเห็นกาย ถ้าคนมีอำนาจวาสนามันจะเห็นกายครบกระบวนการ ๓๒ คนที่แบบว่าบางทีเห็นกะโหลกศีรษะ เห็นต่างๆ เห็นเป็นขึ้นเป็นอัน เห็นอวัยวะแต่ละสัคแต่ละส่วน แล้วเวลาเห็น

แล้ว ถ้ามันมีกำลัง สมาธิมันพอเห็นใหม่ อุคหนิมิต การเห็นนั้นเป็นนิมิต แต่วิภาคะ การขยายส่วน แยกส่วน การขยายส่วนแยกส่วนคือไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์เพราะมันขยาย มันทำลายตัวของมัน ถ้ากระบวนการของไตรลักษณ์มันเกิด เห็นใหม่ ไตรลักษณ์ญาณ ถ้าญาณมันเกิดเห็นใหม่ ในธรรมจักรที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ญาณ อุทปาติ ปญญา อุทปาติ วิชชา อุทปาติ อาโลโก อุทปาติ มันเกิดญาณ เกิดวิชา เกิดปัญญาญาณเห็นใหม่ มันเกิดความสว่างขึ้นในหัวใจ มันครอบงำมันทำลาย มันเป็นขั้นเป็นตอนอย่างไร เห็นเวลาอรุณรุ่งของพระอัญญาโกณฑัญญะ มันเกิดจากอะไร เกิดจากมรรคญาณที่มันทำลายของมัน มันมีกระบวนการของมัน มันมีการกระทำของมัน มันมีการตรวจสอบของมัน

ถ้าปัญญาตรวจสอบ มีการประพุดปฏิบัติขึ้นมาเห็นใหม่ มันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา นี่! ถ้ามีกระบวนการอย่างนี้ มันไม่ใช่คนสันตคิดใจ คนสันตคิด ปฏิบัตินะ ปฏิบัติแบบสันตคิด ทำแต่ลวกๆ ทำแต่พอเป็นพิธี ไม่มีเหตุไม่มีผล พอไม่มีเหตุไม่มีผล การกระทำนั้นมันจะตอบสนองใครล่ะ

ยิ่งปฏิบัตินะ กิเลสมันยังมีอำนาจมากขึ้น ยิ่งปฏิบัติกิเลสยิ่งตัวใหญ่ขึ้น ไม่ใช่ปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ เวลาประพุดปฏิบัติเพื่อชำระกิเลส ท่านจะเก็บเนื้อเก็บตัว เก็บเนื้อเก็บตัวมาก การเก็บเนื้อเก็บตัวเพราะคนเราเห็นใหม่ เวลากระทบกระเทือนหัวใจมันไหวใหม่ เวลากระทบกระเทือน นี้พูดถึงเวลาที่กำลังต่อสู้เวลาที่กำลังประพุดปฏิบัตินะ เขาจะเก็บเนื้อเก็บตัว เขาจะไม่พูดพล่ามๆ

เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านจะไม่ให้พระคุยกัน เวลาล้างบาตรให้มน้ำไว้คนละคำ เพราะเวลาพูดออกไปมันกระทบกระเทือนไปทั้งนั้น ถ้าคนปฏิบัตินะ จะนั่งจะสงบมาก สงบอยู่ในภายใน รักษาใจของตัว ถ้ารักษาใจนะ ใจมีกำลังแล้ว พอเราเสร็จจากข้อวัตรใช้ใหม่ เรากลับไปกุฏิของเรา เราจะเร่งความเพียรทันที

เวลาทำงานนะ เวลางานมันติดพันอยู่ใครก็ต้องอยากให้งานมันเสร็จไวๆ จิตถ้ามันมีงานทำนะ มันจะติดในทางจงกรม จะติดในที่นั่งสมาธิภาวนา เพราะที่นั่นมันจะเป็นการเชือดเฉือน มันจะเป็นการทำลายกันระหว่างธรรมกับกิเลส เวลากิเลสมันเกิดขึ้นมีแต่ความทุกข์ เวลาธรรมมันเกิดขึ้น มันจะตามชำระกิเลส ถ้ามันตามชำระกิเลสเห็นใหม่ ระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันต่อสู้กัน เหมือนแก้อึดจนตรึงบนหัวใจของเรา เวลากิเลสมันนั่งเต็มหัวใจ มีแต่ความทุกข์ความเร่าร้อน

แต่เวลาธรรมมันเกิดเห็นใหม่ มันมีแต่ความสงบร่มเย็น แล้วความสงบร่มเย็นมันเกิดมาจากไหน เกิดมาจากการเร่งความเพียรของเรา เกิดมาจากการตั้งสติตั้งสมาธิของเรา ถ้ามันเป็นขึ้นมาเห็นใหม่ สิ่งนี้เท่านั้นที่มันเป็นการชำระกิเลส สิ่งที่เป็นทฤษฎีเป็นตำรามันก็เป็นตำราที่เข้ามาในการกระทำนี้แหละ ที่เข้ามาเห็นใหม่ เวลาคนน้ำพรวนดินที่โคนต้น ผลมันไปออกที่ปลาย

นี่ก็เหมือนกัน เราจะเอาธรรมะๆ ธรรมะมันมาจากไหน แต่ถ้าเรามีสูตรสำเร็จเห็นใหม่ แบบสัจคิดนะ สูตรสำเร็จ มรรคผลนิพพานจะเป็นอย่างนั้นๆ ไปเอาที่ผล ผลมันมาได้อย่างไร ผลมันมาจากต้นสิ! ผลมันจะออกมามันต้องมีการกระทำสิ! การกระทำนั้นมันจะให้ผลนั้นออกมา! แต่ถ้ามันไม่มีผลนั้นออกมา มันจะกลั่นออกมาโดยที่เอาเป็นสูตรสำเร็จ นั่นมันสัจคิดทั้งนั้น ถ้าคนสัจคิดมันก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น

แต่.. เวลาพูดกับโลกนะ เขาพูดตามตำรา พูดทางวิชาการ ทางวิชาการเขาก็เชื่อกันไปเห็นใหม่ คนสัจคิดมันก็จะพากันสัจคิดต่อเนื่องกันไป แต่ถ้าเราไม่สัจคิด เราต้องตรวจสอบใจของเรา มันเป็นอย่างนั้นจริงไหม มันเป็นอย่างนั้นจริงหรือเปล่า ถ้ามันจะเป็นอย่างนั้น มันต้องมีน้ำหนักของมัน มันต้องมีกระบวนการของมัน เห็นใหม่ในธรรมจักรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิจจญาณ สัจจญาณ มันมีกิจกรรมของมัน มีการกระทำของมัน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ปัญจวัคคีย์เห็นใหม่ ปัญจวัคคีย์นัดกันไว้ นะว่าจะไม่ยอมรับๆ เพราะอุปฐากมา เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันอาหารของนางสุชาดา ทิ้งมาเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ปัญจวัคคีย์ “เธอได้ยินเราไหม เราเคยพูดไหมว่าเราเป็นพระอรหันต์ไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ เดียวนี้รู้แล้ว” รู้แล้วเพราะอะไร รู้แล้วเพราะวงรอบ ๑๒ ของมัน กิจจญาณ สัจจญาณ มันมีวงรอบ มีข้อเท็จจริงของมัน แล้วอธิบายได้ อธิบายจนเป็นธรรมจักร อธิบายให้ปัญจวัคคีย์ฟัง

ปัญจวัคคีย์ได้เป็นโสดาบันกันขึ้นมา เพราะมันมีข้อเท็จจริงแล้วไง ถ้ามันไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีวงรอบของมัน ไม่มีการกระทำของมัน มันจะเป็นอะไรล่ะ แต่ถ้าสัจคิดนะ มันก็เหมือนลูกข้าง มันหมุนของมัน ลูกข้างมันหมุน แล้วมันบอกว่า “วงรอบของมัน วงรอบของมัน” เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “วงรอบคือธรรมจักร”

สติปัญญาที่มันหมุนของมันเป็นธรรมจักร แต่ถ้าเป็นลูกข้างนะ มันเป็นกงจักร! กงจักรเห็นใหม่เพราะมันหมุนเหมือนกัน แต่มันหมุนไปคนละทาง พอมันหมุนไปคนละทางมันก็กลับมา

ทำลายในหัวใจของเราไป มีแต่ความทุกข์ร้อนในใจทั้งนั้น ยิ่งปฏิบัติกิเลสมันยิ่งมาก ยิ่งปฏิบัติยิ่งมีแต่ความทุกข์ร้อน

แต่ถ้าเรามีสัจจะความจริงของเราเห็นใหม่ เรายิ่งปฏิบัติ มีเหตุมีผล มันจะยับยั้งของมันนะ พอจิตสงบแล้วออกใช้ปัญญา พอออกใช้ปัญญามันจะเกิดความสะดวกมากขึ้น พอมีความสะดวกมากขึ้น เหมือนเราลับมือของเรา มีคนเราจะคมกล้าขึ้น พอคมกล้าขึ้น ถ้าเรารื้อค้น ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมนะ เราฟันด้วยมือที่คมกล้ามากขึ้น ฟันแล้วฟันเล่าๆ ถ้าฟันลงไปเห็นใหม่ ถ้าพิจารณาไปมันเป็นวงรอบหนึ่ง มันจะเป็นตักทวนมันจะปล่อยของมันขนาดไหน เราก็ซ้ำ เราก็ซ้ำ

ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์จะพาให้เราซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ กิเลสมันเหมือนไส้เดือนไง เวลาปฏิบัติแล้วมันคืนของมัน แล้วมันว่าความคืนนี้เป็นความสวยงามไป เป็นสิ่งที่ดึงดูดกับใจใจ แล้วเราไม่รู้จักรักษานะ เดียวมันก็เสื่อม

การปฏิบัตินะ เวลาจิตมันเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาก็มี จิตเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ ในการประพฤติกปฏิบัติโดยครูบาอาจารย์ของเรา เราเป็นนักปฏิบัติ ปฏิบัติทั้งชีวิตนะ มันมีเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เราทำงานแล้วไม่เห็นมีใหม่ เวลาเหนื่อยเราพักผ่อน แล้วเรากลับมาทำงาน เราก็ทำงานได้อีก ใจใหม่

นี่ก็เหมือนกัน “จิต” จิตที่มันทำงานแล้ว มันได้ผลงานขึ้นมาเห็นใหม่ มันถึงของมันนะ มันจะเอามรรคเอาผล มันก็ชวนขวยของมัน พอชวนขวยของมันเวลาเราใช้พลังงานไปมากขึ้น พอสมาธิมันอ่อนด้อยลง ปัญญานั้นจะเป็นสัญญา สัญญาเพราะมันมีกิเลส กิเลสคืออวิชา คือภพ เวลาสมาธิมันอ่อนลง กิเลสมันก็สวมรอย มันก็บังเงา

“สิ่งนั้นเป็นธรรมๆ พิจารณาไปแล้วอย่างนี้คือการปล่อยวาง การปล่อยวางนี่คือการชำระกิเลส” มันพาเราสมนุกสมบัน ล้มลุกคลุกคลานไปนะ ถึงที่สุดแล้วนะ มันเสื่อมจนไม่มีอะไรเหลือเลย แต่ถ้าเรามีสติปัญญานะ เวลาใช้ปัญญาไปแล้ว มันไม่ก้าวเดินนะ วาง วางกลับมาพุทโธๆ กลับมาปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตมีกำลังขึ้นมา กิเลสอวิชาที่อยู่กับจิต มันต้องสงบตัวลง มันสงบลงเพราะใจเป็นสมาธิ จิตได้พัก

จิตได้พัก เหมือนมีด พอใช้งานแล้วมันทื่อ เราเอามาลับ เราเอามาทำความสะอาดมัน พอมันคมกล้า เราก็กลับไปฟัน กลับไปใช้ประโยชน์อีก ปัญญามันออกไปมันพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า มันจะปล่อยวางขนาดไหน เราต้องทำของเราไปบ่อยครั้งเข้าบ่อยครั้งเข้า จนถึงที่สุดนะ วงรอบของสติปัญญา วงรอบของกัจจัญญะ วงรอบของมัน ถ้ามันพิจารณาซ้ำๆ ครอบงอมของมันนะ เวลามันขาด

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

ความเป็นธรรมดาของมัน เพราะมันเป็นความจริงของมัน แล้วจิตมันไม่ไปยึดเกี่ยวเห็นใหม่ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา” มันเป็นธรรมดา แต่ใจเราไม่ธรรมดา ใจเราก็ไปละล้าละลัง อยากให้เป็นธรรมดา ธรรมดาแล้วก็อยากจะให้มันรู้ในธรรมดา พอธรรมดาแล้วก็อยากจะวางในธรรมดา เพราะจิตเรามันไม่ธรรมดาใจ จิตเรามันมีกิเลสใจ

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา” แต่หัวใจเรามันไม่ธรรมดา หัวใจเรามีกิเลส ค้นหาความทะยานอยาก มันก็เลยไม่เป็นธรรมดา

แต่ถ้าเราพิจารณาของเราเห็นใหม่ การพิจารณา จิตมันมีกำลังของมัน มันก็พิจารณาของมัน พิจารณาสติปัญญา ๔ พอพิจารณาสติปัญญา ๔ มันมีกำลังของมัน เวลามันพิจารณามันปล่อยๆ เวลามันขาดนะ “ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕”

ความสมดุลระหว่างความเป็นสังขารของมัน ความสมดุลเป็นสังขารที่เป็นสังขารจะความจริงของมัน แล้วจิตใจมันก็เป็นความจริง เพราะมันได้ฝึกฝนมา มันได้มีการกระทำมาตั้งแต่ทำ ความสงบของใจ แล้วใจออกรื้อกัน จับต้องสติปัญญา ๔ จับต้องกายได้ตามความเป็นจริง เพราะจิตมันสงบ จิตมีกำลังของมัน

เวลามันจับต้องเวทนาเห็นใหม่ ถ้าจิตมีกำลัง พิจารณาเวทนาเห็นใหม่ อะไรเป็นเวทนา เอ็นเป็นเวทนา เนื้อเป็นเวทนา ขนเป็นเวทนา หนังเป็นเวทนา อะไรเป็นเวทนา? ถ้าสมาธิของมันไล่ได้ มันไม่มีอะไรเป็นเวทนา สิ่งที่เป็นเวทนาเพราะจิตมันโง่ โง่เห็นใหม่ ทุกขเวทนา สุขเวทนา อุเบกขาเวทนา

เวทนาเป็นนามธรรม! แต่เพราะจิตมันโง่ จิตมันไม่ธรรมดาเห็นใหม่ มันก็เลยยึดของมัน มันก็เลยมีความรู้สึกของมัน แบ่งรับแบ่งสู้อยู่อย่างนั้น จะรับก็ไม่รับ จะทิ้งก็ทิ้งไม่เป็น มันถึงไม่ธรรมดา แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญาของมันเห็นใหม่ พอพิจารณาไป จิตมีกำลังของมัน พอพิจารณาตามมันทัน มันไม่มีอะไรเป็นเวทนา มันไม่มีอะไร มันเป็นนามธรรม มันเป็นอารมณ์ความรู้สึก มันเป็นนามธรรมเห็นใหม่

แต่พอสติมันทัน ปัญญา มันทันปั๊บ เวทนาไม่มีนะ เวทนาหายหมดเลย เพราะอะไร เพราะมันไปฆ่าตัณหา ตัณหา-วิภาวะตัณหา มันไปดับที่นั่น พอมันดับที่นั่น เวทนามันก็ไม่มี พอเวทนามันไม่มี เอ้อะ! เอ้อะ! เอ้อะ! หลายครั้งเข้าๆ เห็นใหม่

ถ้ามันพิจารณา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต จิตเศร้าหมอง จิตฟุ้งใส พิจารณาธรรม พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ การพิจารณามันเป็นการกระทำ มันเป็นความจริง มันไม่ได้ทำแบบคนสัจคิด! มันทำแบบนักปราชญ์ มันทำแบบศากยบุตรพุทธชิโนรส มันทำตามแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจจุบันเราเป็นกรรมฐาน เราทำแบบหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เราทำตามแบบครูบาอาจารย์ของเราเห็นใหม่ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันเป็นความจริงนะ เวลามันขาด ขาดเพราะอะไร ขาดเพราะใจมันจริง ขาดเพราะคนจริง

ขาดเพราะใจที่มันมีสัมมาสมาธิ มันมีกำลังของมัน มันเป็นความจริง คุณิ เวลาทุกข์ ทุกข์จริงไหม? เกิดจริงหรือเปล่า? เวลาตาย ตายจริงหรือเปล่า? เวลาคนเห็นใหม่สลับมันไม่ตาย พอถึงเวลามันฟื้นนะ นี่ก็เหมือนกัน มันจริงหรือเปล่า ถ้าใจมันจริงเห็นใหม่ ใจมันจริงเพราะอะไร เพราะมันเป็นสัมมาสมาธิจริงๆ มันไม่ใช่เป็นภวังค์ มันไม่ใช่เป็นความรู้สึกนึกคิด มันไม่ใช่คนสัจคิด คนสัจคิดมันทำอะไรโดยไม่มีเหตุมีผล มันทำอะไรโดยความพอใจของมัน

แต่พอมันมีสติปัญญาขึ้นมา มันเป็นตามความเป็นจริงขึ้นมาเห็นใหม่ มันเป็นใจจริงๆ ใจจริงๆ สมาธิจริงๆ สัมมาสมาธิ! พอสัมมาสมาธิขึ้นมันพิจารณาของมัน มันภาวนาของมันเห็นใหม่ พอมันเกิดปัญญาขึ้นมาเห็นใหม่ งานชอบ มรรคญาณหมุนแล้ว ธรรมจักรหมุนแล้ว ปัญญาหมุนแล้ว เวลาปัญญามันหมุน คนที่ปัญญามันหมุน คนที่เห็นภาวนามยปัญญา “อ้อ ภาวนามยปัญญามันเป็นอย่างนี้” ถ้าปัญญามันเป็นอย่างนี้ สัมมาสมาธิจิตมันมีกำลังอย่างนี้ มันทำลายกิเลสอย่างนี้ ปล่อยาวๆ ธรรมจักรมันหมุนไป เวลามันถึงที่สุด เวลามันขาดเห็นใหม่ เพราะจิตมันจริง

เวลาพิจารณา พิจารณาสติปัญญา ๔ จริงๆ เพราะมันเป็นความจริง ความจริงเห็นใหม่ ความจริงที่เป็นนามธรรมด้วย ความจริงที่นั่งหลับตาอยู่ไม่มีใครรู้ด้วย แต่จิตดวงนั้นมันรู้ จิตดวงนั้นรู้! จิตดวงนั้นเห็น! จิตดวงนั้นต้องมีการกระทำ เวลามันปล่อยๆ เวลามันขาด! สัมผัสขาด ออกไป แยกออกเต็มที่เลย

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

ธรรมดาเพราะจิตใจมันปล่อยวางหมด แล้วจิตใจดวงนี้รวมลง มีความสุข สัมผัสขาด ออกไป อรุณรุ่งกับจิตดวงนี้นะ จิตดวงนี้มีโอกาสเข้าสู่ที่สุดแห่งทุกข์ เพราะจิตดวงนี้ทำงานเป็น คนที่ภาวนาเป็น เป็นเพราะอะไร คนภาวนาเป็น กระบวนการของมันถึงที่สุดได้

ถ้าคนภาวนาไม่เป็นนะ มันละล้าละลึง เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ ขณะที่เราประพฤติ ปฏิบัติ มันก็เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญมาตลอด แต่เพราะด้วยความขยันหมั่นเพียร แต่เพราะ ด้วยสัจจะ ด้วยความจริง จิตใจมีความจริง จิตใจมีความวิริยะอุตสาหะ มันถึงมีความมุมานะขยัน ก้าวเดิน มีความมุมานะ เวลาทุกข์ใคร่ทุกข์ ทุกข์ทั้งนั้น ทุกข์เป็นความจริง เรานะ ถ้ามันมีความ ขัดแย้งในหัวใจ จะทำสิ่งใดก็ทุกข์ นั่งเฉยๆ ก็ทุกข์

แต่เวลามันมีสติปัญญาขึ้นมาเห็นใหม่ มันปล่อยวางได้ มันปล่อยวางของมันขึ้นมา แล้ว มันรื้อค้นตามความเป็นจริงของมันขึ้นมา ฉะนั้นเวลามันทุกข์ มันพอใจนะ เวลาคนที่ประพฤติ ปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ เดินจงกรมทั้งวันทั้งคืน เหนื่อยไหม เหนื่อย.. เหนื่อยมากๆ แล้วยังอด นอนผ่อนอาหาร ร่างกายมันไม่สมบูรณ์ตามความเป็นจริงของมัน ถ้าร่างกายสมบูรณ์ตามความเป็นจริงนะ กิเลสมันก็อาศัยสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือ

ฉะนั้นเราจะตัดรอนกิเลส เราก็ต้องอดต้องผ่อน ผ่อนเพื่อให้จิตใจมันสะดวก ธาตุ ๔ ชั้น ๕ ไม่ทับใจ ให้ใจมันแหลมคม ให้ใจมันมีความจริงขึ้นมา มันจะแยกแยะ มันจะทำตามความเป็นจริง ถ้าใจมันทำตามความเป็นจริงเห็นใหม่ ผลมันก็ได้ผลจริงๆ เห็นใหม่ ฉะนั้นถึงบอกว่า ถ้าเป็น ความทุกข์นะ ถ้าวัดค่าความทุกข์ทางโลกนะ ทุกข์มาก แต่วัดค่าทางธรรม มีความสุขมาก ความสุขที่ว่า เราเกิดมาไม่เสียชาติเกิด เราเกิดมาแล้วเราทำตามความเป็นจริงได้ เราเกิดมาเราจะ เอาอริยทรัพย์

ทรัพย์ที่ใครค้นหาได้จากโลกไม่ได้ ทรัพย์นี้จะค้นหาได้จากกลางหัวอก จากหัวใจ เห็นไหมคุณติ เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาเขาจะตาย เขาไม่อยากจะตายไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เพราะสิ่งนั้นมันไปเสวยสุขอยู่เห็นใหม่ อยากเกิดเป็นมนุษย์ อยากประพฤติปฏิบัติ เพราะเรามีโอกาสเหมือนนักกีฬา นักกีฬานะ ถ้ายังไม่หมดเวลาแข่งขัน เขายังมีโอกาสอยู่นะ ถ้าเขายังเป็นผู้แพ้อยู่ เขาก็พยายามทำให้เสมอหรือชนะ คนที่เขาชนะอยู่แล้ว เขาก็ทำให้เขาชนะมากขึ้น

ถ้าในเวลาแข่งขัน ชีวิตเราชีวิตมนุษย์ ในเวลาแข่งขันระหว่างธรรมกับกิเลส ถ้ากิเลสมันมีอำนาจมีค่ามากกว่า มันก็ทำให้เราอนจมอยู่กับมันนะ แต่ถ้าคุณธรรมมันมีมากกว่า มันจะปลุกให้เราขึ้นมาตั้งสมาธิ ให้เราเดินจงกรม เพราะศีล สมาธิ ปัญญาเท่านั้น “มรรคโค ทางอันเอก” สิ่งนี้เวลามรรคญาณ ในธรรมจักรเห็นใหม่ ญาณหยั่งรู้ ขลาภูตฺ ญาณทศสนฺ เห็นใหม่ ขลาภูตฺ ฆ่ากิเลสแล้ว ยังรู้เองว่าเราได้ฆ่าแล้วเห็นใหม่ ขลาภูตฺ เวลาความรู้สึก เวลาทุกข์ อะไรทุกข์ละ ก็ความรู้สึก เวลาสุขอะไรสุขละ ก็ความรู้สึก แล้วความรู้สึกนี้มันตั้งอยู่บนอะไร

แล้วสิ่งใดที่เป็นความยึดมั่นถือมั่น ให้ความรู้สึกนี้เกิดดับๆ ทุกข์แล้วทุกข์เล่าๆ ไม่มีวันจบซักที เห็นใหม่ สิ่งนี้มันคืออะไร แต่ถ้ามันเกิดปัญญาญาณขึ้นเห็นใหม่ มันลดมันถอน มันแก้ไขของมัน พอถึงที่สุดมันสะอาดเป็นชั้นเป็นตอนของมันนะ อย่างเช่น เวลาสังโยชน์มันขาด ขาดเพราะอะไร ขาดเพราะจิตมันจริง สรรพสิ่งตามความเป็นจริงทั้งหมด เวลามันขาด สังโยชน์ขาดออกไป

มันรู้ของมันนะ คั้งแขนขาด คนเรานะ ตัดแขนขาด แล้วถ้าไม่รู้ว่าเป็นแขนขาด คนๆ นั้นคงขาดสติ เวลาตัดกิเลสขาดจากใจคั้งแขนขาด สมุจเฉทปหาน สังโยชน์จะเกิดอีกไม่ได้เลย เป็นอกุปกรรม สิ่งที่ดีที่ของมันเห็นใหม่ แต่เราเป็นกุปกรรม กุปกรรมคือสภาวะธรรม สภาวะธรรมเห็นใหม่ ธรรมะเป็นธรรมชาติ มันเป็นสภาวะ เป็นธรรมชาติมันก็หมุนเวียนอยู่อย่างนั้น มันเป็นสภาวะธรรม

กุปกรรม คือ สพุเพ ฐมฺมา อนตฺตา อกุปกรรม พ้นจากความเป็น สพุเพ ฐมฺมา อนตฺตา เพราะมันเกิดจากอนัตตา ความเป็นอนัตตา การกระทำของมัน แต่เวลามันพ้นไปแล้ว จบสิ้นของมันไป พอจบสิ้นของมันไป กระบวนการอันนั้นมันเป็นความจริงเห็นใหม่

สิ่งที่เป็นความจริงอย่างนี้ ใจดวงไหนเป็นผู้ได้สัมผัส ใจดวงนั้นพอมันสัมผัสขึ้นมาจะ มันยืนยงขึ้นมา พอยืนยงขึ้นมาจะ ภาวนาเป็นแล้วมันจะก้าวเดินของมันขึ้นไป การก้าวเดินของมัน มันก็ตั้งสติ กำหนดให้ความสงบมากขึ้น เพราะกิเลสอย่างหยาบ สิ่งที่เป็นสติปัญญา ๔ มันมี อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างละเอียดสุด

การพิจารณากายเห็นใหม่ กายนอก กายใน กายในกาย กายของจิตแต่ละชั้นแต่ละตอน เวลาผลมันออกมาเห็นใหม่ พิจารณากายขั้นต้น กายอย่างหยาบๆ ให้เห็นเป็นปฏิภูม สิ่งที่เป็น ปฏิภูม เป็นไตรลักษณ์เป็นอะไรต่างๆ เห็นใหม่ เวลาชำระล้างไปแล้ว พิจารณากายซ้ำ มันจะไปสู่ เป็นดินเป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟ

ถ้าพิจารณาซ้ำเข้าไป ถ้ากายอย่างละเอียดมันจะเป็นอสุภะ แล้วกายของจิตละ มันเป็นกาย ใส กายอยู่ข้างใน มันชำระของมันอย่างไร มันเป็นความจริงของมันอย่างไร ถ้ามันชำระมันเป็น ความจริงของมันเห็นใหม่ ถ้ากิเลสอย่างหยาบ มันก็หลอกหยาบๆ ขนาดที่มันหลอกหยาบๆ นี้เราก็หัวบั่นนะ ล้มลุกคลุกคลานกันเต็มทีเลย

แล้วเพราะเรามีกิเลส กิเลสมันหลอกมา แล้วเวลาทำเห็นใหม่ กิเลสมันบอกว่าเป็นสูตร สำเร็จ เลยทำแบบคนสิ้นคิดใจ สิ้นคิดไม่มีเหตุไม่มีผล แต่ถ้าเราไม่ทำแบบคนสิ้นคิด เรามีความ ใฝ่ใจ เรามีความค้นคว้า เรามีความตั้งใจ เราทำตามความเป็นจริง แล้วสังคมก็บอกว่า ทุกข์นิยม

“ทำไมต้องทำให้มันทุกข์ยากขนาดนั้น ทำให้มันสะดวสบายก็ได้”

ถ้าทำให้มันสะดวสบายกิเลสมันก็ยิ้มเยาะหัวเราะเยาะอยู่นั่นไง ถ้าทำให้มันทุกข์เห็น ใหม่ มันทุกข์ขนาดไหน ถ้าผลมันตอบสนองมันเกินคุ้มค่าอีก มันเป็นความทุกข์ ทุกข์เพราะ สายตาของกิเลสมองไง แต่ถ้ามันเป็นสายตาของธรรมมองนะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขา เห็นใหม่ ท่านบอกเหมือนเศษคน เศษคนไง เพราะคนเขาอยู่บ้านอยู่เมือง เขามีแต่ความสนุก ครึกครื้น อยู่ป่าอยู่เขาเหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง

แต่สัตว์ที่มันอยู่ป่าอยู่เขา มันอยู่เพราะสัญชาตญาณของมัน มันเป็นสัตว์ป่า แต่นี่เป็น มนุษย์ มนุษย์ที่มีปัญญาด้วย ถ้าจะเสวยสุขแบบโลกเขา ทำไมจะทำไม่ได้ จะเสวยสุขแบบใดก็ได้ ที่โลกเขาว่าเป็นความสุข ความสุขนั้น แต่นี่เพราะมีปัญญา ถึงเข้าป่าเข้าเขาไป โลกเขามองว่า มี

ความทุกข์เหมือนเศษคน คนที่เป็นเศษคนอยู่ในป่าในเขา ประพฤติปฏิบัติของท่านจนถึงที่สุดแห่งทุกข์นั้น

เวลาท่านเล่าให้หลวงตาฟังเห็นใหม่ ๔ ทุ่มเทวดามาแล้ว ตั้งแต่ ๔ ทุ่มไปบางคืนไม่ได้นอนเลย เศษคนอย่างนั้น! ทำไมเทวดาอินทร์พรหมต้องมาฟังเทศน์! แต่พวกเราว่าอยู่ในป่าในเขามันมีแต่ความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากเพราะมันเป็นชัฏฐุมิ มันเป็นชัฏฐุมิในการประพฤติปฏิบัติ เราคลุกคลีกันอยู่อย่างนี้ มันมีแต่ความอบอุ่น มีแต่ความอ่อนใจใจ มันก็นอนจมนอนตายอยู่อย่างนั้นไง

เวลาเราออกวิเวกเห็นใหม่ ไปแบบนอแรด เวลาไปอยู่คนเดียวเห็นใหม่ กลัวผีกลัวสาวกลัวความอัศจรรย์ขาดแคลน กลัวความยากลำบาก กลัวไปหมดเลย ถ้ากลัวเห็นใหม่ สิ่งที่เรากลัวขึ้นมามันก็มีความคิด ตอบสนองมาในใจทั้งนั้น ถ้ามีสติปัญญา นั่นละมันเป็นเหตุเป็นผล ถ้าเราอยู่ในหมู่คณะเห็นใหม่ ไม่กลัวอะไรเลย ทุกคนถือวิสาสะหยาบใช้สอยได้สะดวกสบายเห็นใหม่กิเลสมันพอใจมันก็นอนอบอุ่นอยู่ในจิตของเรา

แต่เวลาเราเข้าป่าเข้าเขาเป็นชัฏฐุมิที่จะต่อสู้กับมันเห็นใหม่ มันวิตกกังวลไปหมดเลย มันแสดงตัวทุกอย่างออกมา กิเลสมันเปิดหน้าออกมาให้เราเห็นได้หมดเลย เรามีสติปัญญาสู้มันใหม่ล่ะ ถ้ามีสติปัญญาสู้มันเห็นใหม่ นั่นละคือประโยชน์กับเรา ฉะนั้นท่านไม่ใช่คนสันคิด ท่านไปอยู่ป่าอยู่เขาแบบใช้เป็นชัฏฐุมิ เพื่อจะชำระกิเลสในหัวใจแล้วพอท่านชำระกิเลสในหัวใจเห็นใหม่ ท่านถึงเป็นแบบอย่างของเรา เหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดในป่า ตรัสรู้ในป่า ตายในป่า

หลวงปู่มั่นของเรา ส่วนใหญ่จะอยู่ในป่า แต่ก็อยู่ในเมืองบ้าง ขณะที่อยู่ในเมืองบ้าง มาจำพรรษาในกรุงเทพฯ ก็มา เพราะเวลาปฏิบัติไปแล้วมันต้องตรวจสอบใจ ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เวลาเราประพฤติปฏิบัติแล้วเราจะมาตรวจสอบตามความเป็นจริง

๑. ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา

๒. เจ้าคุณอุบาลีเห็นใหม่ เป็นหมู่เป็นคณะกัน ตรวจสอบๆ

ตรวจสอบความประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่ ไม่ใช่ทำแบบคนสัจคิด ตรวจสอบก็ไม่
ตรวจสอบ โหมเมเอา เล่ห์กลเอา ใ้เล่ห์ ใ้กล ก็เลสมันจะหลอกหลวงอย่างไรก็เชื่อมั่น แล้วว่าสิ่งนั้น
เป็นธรรมๆ เห็นใหม่

ทำแบบคนสัจคิด ผลก็ผลแบบหลอกหลวง เจ้าเล่ห์แสนงอน แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เห็น
ใหม่ ความจริงมันอยู่ในที่สว่างใจ ตรวจสอบปัจจัยของเราแล้ว ๑ ตรวจสอบกรรมวินัยขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น ๒ ตรวจสอบกับเจ้าคุณอุบาถิ ๓ ตรวจสอบกับหลวงปู่เสาร์ ๔
ตรวจสอบๆ ตลอดเห็นใหม่ ต้องมีเหตุมีผล ทำเพื่อคุณงามความดีของเรา ทำเพื่อหัวใจของเรา

ถ้าเพื่อหัวใจของเราเห็นใหม่ มันทำให้เป็นคุณงามความดี คุณงามความดีในใจของเราที่
เป็นอริยทรัพย์ โลกรู้ด้วยกับเราไม่ได้ ไม่มีใครรู้ด้วยกับเราได้ แต่ผู้รู้กับผู้เขาจะรู้กันได้ ฉะนั้น
วันนี้เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้เป็นวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดง
ธรรมจักร เทศนาว่าการครั้งแรก พอเทศนาว่าการครั้งแรก เกิดขึ้นมาเห็นใหม่ พระอัญญาโกณฑ
ทัณฑะ มีดวงตาเห็นธรรม แสงอรุณรุ่ง อรุณแห่งธรรม อรุณแห่งคุณงามความดีเกิดขึ้น แล้วเวลา
เทศน์ปัญญาจักจี้จนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ไปเทศน์สอนยสะ จนสิ้นสุดแห่งทุกข์หมด

เวลาคนที่มึนธรรม คนที่เป็นความจริงเห็นใหม่ เทศน์สอนแต่ก็เทศน์สอนคนที่เขามีวุฒิ
ภาวะที่จะรับได้ ถ้าเขาไม่มีวุฒิภาวะเทศน์สอนไป เขาก็รับรู้กับเราไม่ได้ ฉะนั้นสิ่งที่ว่ารู้กับเราได้
หรือไม่ได้ คืออำนาจวาสนาของเขา ที่สร้างสมบุญญาธิการมา

ของขึ้นเดียวกัน มองต่างมุม มองคนละเหตุผล สิ่งนั้นมันก็ด้วยเหตุผลแตกต่างกัน แต่ถ้า
จิตนิสัยนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มีหนึ่งเดียว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าเป็นองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยเป็นองค์ที่ ๕ ภัทรภพนี้จะเป็นอริยสัจเหมือนกัน จะอนาคต
วงศ์ขนาดไหนก็เป็นอริยสัจเหมือนกัน สมัยพุทธกาลทุกข์ก็เป็นอย่างนี้ แต่สภาวะสังคมแตกต่าง
กัน ในปัจจุบันก็ทุกข์อย่างนี้ ในอนาคตนะจะทุกข์มากกว่านี้ เพราะในอนาคตนะ เทคโนโลยีมัน
จะเจริญกว่านี้ แล้วเจริญกว่านี้ จิตใจมันจะสับสนกว่านี้ ถ้าจิตใจสับสนกว่านี้ ต่อไปคนจะกราบ
เทคโนโลยีกัน จะไม่กราบกรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เทคโนโลยีใช้เงินซื้อได้ มีคนช่วยเหลือเจือจานได้ แต่ธรรม! แต่ธรรม! สมาธิจะเกิดจาก
จิตของเราเอง ปัญญาจะเกิดจากจิตของเราเอง ถ้าจิตของเรามันมีอวิชา มันมีกิเลสตัดหาความ
ทะยานอยากอยู่ ของคนอื่นจะเข้าไปแก้กิเลสของเราไม่ได้! ความทุกข์ของเรามันจะต้องเป็นมรรค

ญาณ มรรคสังขของเรา แก่ใจของเราเอง ไม่มีใครทำให้ใครได้! เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ บรรณารื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ มันก็เหมือนพ่อแม่เรากับเรา

ถ้าพ่อแม่เรารักเรา พ่อแม่ก็จะจุนเจือเราแล้วจะพาเราไป ถ้าพ่อแม่ไม่ตั้งสอนเรานั้นจะมาได้อย่างไร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์เห็นใหม่ เล็งญาณ เล็งญาณว่าใครมีอำนาจวาสนา แล้วชีวิตเขาอายุสั้น เขาจะมีอันตราย เอาคนนั้นก่อน เอาคนนั้นก่อนเห็นใหม่นี้รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์แบบนี้! รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ด้วยมรรคญาณ รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ไปจี๋ ไปปลุกปลอบให้หัวใจของเขามีอำนาจวาสนา ให้เกิดการกระทำขึ้นมา ให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดมรรคญาณ ให้เกิดสังขธรรมขึ้นมาในหัวใจของเขา

ถ้าเกิดในหัวใจของเขา ถ้าเขารู้จริงของเขาเห็นใหม่ เขาจะซาบซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอาชฎิล ๓ พี่น้องเห็นใหม่ ชฎิล ๓ พี่น้องเป็นอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสาร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอาชฎิล ๓ พี่น้องเสร็จแล้ว พระเจ้าพิมพิสารจะมาราบอาจารย์ของตัวเอง เห็นชฎิล ๓ พี่น้องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่ด้วยกัน พระเจ้าพิมพิสารมีความแปลกใจว่า “ระหว่างชฎิล ๓ พี่น้องอาจารย์ของตัวเอง กับพระเด็กๆ พระหนุ่มน้อย ใครมีความรู้มากกว่ากัน”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ถึงความคิดนั้น บอกกับชฎิลคนพี่นะ “เป็นหน้าที่ของเธอ เป็นหน้าที่ของเธอ” เหาะขึ้นไปบนอากาศลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา” เหาะขึ้นไปบนอากาศลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ของเรา” เหาะขึ้นไปนะประกาศๆ จนพระเจ้าพิมพิสารลงใจไป เพราะว่าอาจารย์ของตัวเองอายุมากกว่า แล้วตัวเองก็เคารพศรัทธามาแต่ดั้งเดิม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาทรมานใจ บุกไฟๆ นะสุดท้ายแล้วเทศน์อาทิตย์ตๆ ชฎิล ๓ พี่น้องเป็นพระอรหันต์หมดเลย เวลาเป็นพระอรหันต์เห็นใหม่ เหาะขึ้นไปลงมาแล้วกราบ.. เหาะขึ้นไปลงมาแล้วกราบ.. มันซาบซึ่งใจ..

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์เห็นใหม่ รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ด้วยมรรคญาณ รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ด้วยภายใน ไม่ใช่รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์อย่างที่เรารู้จักกัน

ฉะนั้นเรารู้ศึกษา เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราต้องมีเหตุมีผล เราอย่าทำแบบคนสันตคิด เอวัง